

Schumann R.-től, előadja az «Ifjúsági dalkör». «Riadó» Czuczor G.-től, szavalja Nagy Domokos 7. o. t. «Magyar népdalok» hegedűn játsza László Jenő 7. o. t. «Előre» Tóth K.-tól, szavalja Molnár Béla 8. o. t. «Rákóczi induló» Wekerle L.-tól, vegyeskarra alkalmazta Baczó Lajos, előadja az «Ifjúsági Dalkör». Igazgató záróbeszéde s a Gidófalvy-öszöntő kiosztása. «Hunyadi induló» Erkel F.-től, előadja az «Ifj. zenekar.

A rózsnyói róm. kath. főgimn. önképző-körének márcz. 15-iki műsora: «Szózat». Énekl az ifj. énekkar. «Nemzeti dal» Petőfőtől. Előadja: Ghyezy Tihamér, 7. o. t. «A szabadságharcz költészete». Irta és fölolvassa: Molnár Gyula, ifj. elnök. «Riadó» Czuczortól. Szavalja: Schmiéd Alajos, 8. o. t. «Kurucz dalok». Énekl: az ifj. énekkar. «Márctius idusa» Széll Lajostól. Előadja: Szporny Elek, 7. o. t. «Előre» Tóth Kálmántól, Szavalja: Czertner J., 6. o. t. Himnusz. Énekl: az ifj. énekkar.

A szegedi főgimn. önképzőköre e hó 7-én tartotta 14. rendes gyűlését: «Szeresd hazádat és ne mondd...» (Vörösmarty.) Fejtegetés; felolvasta Henz Károly 7. o. t. Kiss Aladár 8. o. t. «Magyar ország, mint a kereszténység és a kultura védőbástyája...» cz. értekezését bírálta Müller Jenő 8. o. t.; érdemkönyvbe jön. Lévy: Mikes. Egyszerűen szavalta Várnay Dezső 7. o. t. Thomay Ernő 8. o. t. «A nemzeti érzület fejlesztése...» cz. dolgozatát bírálta Becker Mihály 8. o. t. s érdemkönyvbe méltónak találta. Arany: «A fülemile» Sikerülten szavalta Leitner Kálmán 7. o. t. Katona «Bánk-Bánjának fejtegetése. Felolvasta Salamon Gyula 7. o. t. Vida: Az anya fájdalma. Sikerülten szavalta Spitzer József 7. o. t. Müller Jenő 8. o. t. «Klasszikai epikánk e század elején» cz. munkáját bírálta Thomay Ernő 8. o. t.; érdemkönyvbe iratik. Váradi: Rákóczy Rodostón. Sikerülten szavalta Frey Ferencz 7. o. t.

A galgóczi állami polgári fiu- és leányiskolában 1897. évi márczius 15-én délelőtt 10 órakor rendezendő nemzeti ünnepély műsora: «Hymnus» Kölcsey Ferencztől. Énekl az ifjúsági daloskör. Megnyitó beszéd Dölle Gyula igazgatótól. «Kossuth Lajos emlékezete» Ilyés Balintól. Szavalja Sárközy Béla, 5. o. t. «Imádság a hazáért» Pósa Lajostól. Szavalja Zweig Ilona, 6. o. t. «Ima» Kreutzertől. Énekl az ifjúsági daloskör. Alkalmi beszéd Jeszenszky Etelka k. a. tanítónőtől. «Petőfi» Endrődy Sán-

dortól. Szavalja. Tauszig Dávid 5. o. t. «Márctius 15» Szakács Bélától. Szavalja Pörzsök Irén 3. o. t. «Nemzeti dal» Petőfi Sándortól. Énekl az ifjúsági daloskör. «Erdősi» Dingha Bélától. Szavalja Schneider Géza 6. o. t. «Honszeretet» Vörösmarty Mihálytól. Szavalja Láng Ilona 2. o. t. «Rákóczi» Petőfi Sándortól. Szavalja Kandel Samu 2. o. t. «Rákóczi induló» dr. Wekerle Lászlótól Énekl az ifjúsági dalkör. «Kemény szél fuj...» Petőfi Sándortól. Szavalja Pázmány Géza 1. o. t. «Magyar leány» Reviczky Gyulától szavalja Rittersporn Olga 1. o. t. «A székelyekhez» Petőfi Sándortól. Szavalja Eisler Henrik, 3. o. t. «A szabadsághoz» Petőfi Sándortól. Szavalja Matula József 3. o. t. Bezáró beszéd Dölle Gyula igazgatótól. «Szózat» Vörösmarty Mihálytól. Énekl az ifjúsági daloskör.

A rózsnyói ág. h. evang-főgymnáziumi ifjúság márczius 6-ik napján hangversenyt tartott, a mit a zenekar nyitott meg egy részlet eljátszásával Verő Virágcsatájából. Ezután a vegyeskar énekelte a Székely-dalokat Harrach Józseftől. Majd Pravec Odön 6. o. t. szavalta el sikerülten Coppée Hajótörött című monológját. Schneider Charlotte k. a. zongorajátéka követte ezt, ki Liszt Rhapsodiáját adta elő. A zenekar népdalokat játszott; ezután Kovács Béla 7. o. t. pedig Hoodtól a «Bendőfi ur szerelme» cz. verset szavalta, mire az énekkar eredeti magyar dalokat adott elő. Jovánovics Milán 7. o. magántanuló nagy tetszés mellett énekelte a szerelmi áriát a Tamórából, Elbert Imre operájából, Benedikty Szeréna k. a. zongorakísérete mellett. A hangversenyt Csiki Gergely «Komédiás» cz. egy felvonásos vígjátéka fejezte be, melyben Bónis A. 8. o. t. (Sódróczy) Petrovics Milán 8. o. t. (Schimáczius diák) Gundelfingen J. 8. o. t. (Miklós) Pazár A. 8. o. t. (Kosztka) és Lakatos L. 7. o. t. (Gergely) ügyesen adták szerepeiket, Szoyka Emma k. a. szinpadai otthonossággal játszott a Lesinszka grófnőt, Markó Matild igen kedves volt Király Piroška szerepében. A városháza nagy termét zsúfolásig megtöltő közönség zajos tapssal jutalmazta meg a közreműködőket. A sikerült hangverseny igen szép összeget hozott a segélyegylet javára, a mi egyrészt az ifjúság tanár-elnökének, Szántó József urnak, másrészt a főrendezőnek, Nagy Ernő urnak köszönhető, kik nem kíméltek semmi fáradságot, hogy a hangverseny mennél sikerültebb legyen. A hangversenyt táncmulatság követte

Márctius 15-iki ünnepélyek tudósításait kérjük idejében, hogy a lapban közölhessük.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26308. sz. alatt

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész evre ... 4 frt.
Fél evre ... 2 frt.
Negyed evre ... 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNEL
főgymnáziumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körut 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

Gyászok gyásza.

«Turin, 1894. márczius 20. Feladatott éjjel 11 óra 5 percz. Kossuth Lajos meghalt éjjeli 11 óra előtt néhány másodperczezel».

E szűkszavu távirat röpitette világgá három évvel ezelőtt, hogy kidőlt egy hérosz. Együtt született és öregedett meg a századdal, magába szivta annak eszméit és rábizta arra a saját eszméit, átélte eseményeit és csinált számára eseményeket. Rendületlenül haladt a maga szertelen nagysága és kápráztató dicsősége sugaras utján, Atlas módjára hordozta vállain az élemedettség, a csalódások és barátlanság görnyesztő terhét — és meg nem görnyedt! Legendás hőssé, félistenné magasztosodott a mi szemünkben, hajlandók voltunk róla hinni, hogy rajta nem fognak a természet törvényei. De végre is engedelmeskedni kellett az emberi-voltával járó végnek. Consummatum est. Drámai hős volt — epikai véggel, elesett, hogy megdicsőüljön, mint Zrinyi Miklós.

Elment, «mert mindnyájunknak el kell mennie». Elment és maga után hagyott egy mérhetetlen irt, egy nemzetnek végtelen fájdalmát, könnyhulló keservét. Az ő elköltözése emeli ki márczius 20-ikát az esztendő háromszázhatvanöt napjának szürke sorrendjéből. Márczius 15-ike után márczius 20-ika! Amaz a szabadságnak hervadhatatlan örömnöpe, ez egy fekete szimbolum, a gyászok gyászanak napja. Sirva sirunk ekkor, könyeink nem apadnak, mint Jeremiáséi a szent város romjai fölött, de könyeink forrása nem egyoldalú, nem egyedül az iszonyu halál miatt omlik az, halála miatt annak, ki cselekedeteitől nagy lesz közöttünk és drága a szívünknek; könyeink a hála és köszönet forrásából is peregnék. Minek ostromolnók meddő bánat lázadt indulatával

az egeket? A gondviselés megnyujtotta Kossuth élete szálát az emberi kor legvégső határáig: nyilván mi értünk történt ez, mert nekünk lelki szükségünk volt rá, hogy hazaszeretetünk, hitünk és reményünk táplálkozhassék az ő jellemén, az ő példáján, nagyságának varázslatos glóriáján.

Mi voltunk az ő családja, a nemzet egésze volt az ő fiai és leányai. Szölongattuk is váltig reménytelen hivatással: „Gyere haza, Kossuth apánk!” Mig élt, távol a hazai földtől ette a száműzetés kenyerét, mikor meghalt, hazajött. Elsíratta őt családja, a nemzet, melyet együvé tömörített a megszentelt fájdalom. Temetést rendezett neki, minőben fejedelem még nem részesült. Talán csak Mirabeau pörhüvelyének adtak ily gyásztisztességet a világtörténelemben. Olyan temetés volt ez, minőről Vörösmarty énekel komor fenséggel:

A népek millióinak
Szemében gyászköny ül.

Történelmi idők voltak a gyásznak e napjai! Az utódok szédülő bámulattal fognak reájuk visszatekinteni és a jövődönök dalnoka magasztos ódára fakad, ha föleleveníti e napokat. Mi, a kik átértük, éreztük, hogy a levegő is magasztos ihlettel van tele, éreztük, hogy Kossuth Lajos még hült tetemeiben is megdicsőítette nemzetét, mely nagyszerű fájdalomnak óriási nyilvánításával fényes tanujelét adta nagyságának. A külföld méltán hajolhatott meg tisztelettel teljesen előtte.

... A régiek hármas koporsóba rejtették meghalt nagyjaikat, folyómeder hozzáférhetetlen méhébe ásták a szarkofagot, a munkáso-

kat legyilkolták és az egyetlen tanu tört döfött szívébe, hogy a titok megőriztessék örök időkre. Senki sem tudja, hol nyugszik Attila és Allarich, de nevük dicsősége él az idők végeiglen!

Mit tesz az utókor, melyet gyakran joggal neveznek a «hálátlan»-nak? Pazar temetést rendeznek az elhunyt jeleseknek, lendületes orációkat tartanak, mauzoleumot emelnek nekik és azután — hisz már az ellentét-nél fogva is így jö ki — a közmondásnak csak felét tartja meg: «De mortuis nil...»

Igy történnék ez századok múlva Kossuth Lajossal is?

Nem és százszor nem! A magyar nem tagadhatja meg ennyire magyar voltát, az ember ember voltát.

Idézzük csak föl *Jókai Mór* gyászbeszédének végét, e gyászbeszédet, melynél megindítóbb és költőibb még nem hangzott el a földön:

«En még nem tudok megválni e ravataltól. Borongó lelkem megegyszer visszatekint a multba.

Látom a nagy alakot akkor, mikor a legfényesebb volt. Azon az örökké emlékezetes július ülésén az 1848. képviselőháznak, melyen Kossuth fölhívta a törvényhozást, hogy

mentse meg a hazát s míg ez meg lesz mentve, szüntessen meg önkeblében minden viszálykodást. Most is lelkemben zúgnak Kossuth Lajos soha el nem felejthető végszavai e nagy jelenetben:

Ha van-e a hazában még sajtó kebel, mely orvoslásra vár, ha van kívánság, mely kielégítésre vár: szenvedjen még egy kissé e sajtó kebel s várjon még egy kissé e kívánság, ne függeszszük föl ezektől, hogy e hazát megmentsük!»

És látom e szavakra az egész törvényhozó testet, mint egyetlen embert fölállni és hallom rádörögni: «Megadjuk!»

«Adunk életet és vagyont a hazáért és elnémitjük fájdalmainkat!»

Magyarok!

Halljuk megegyszer Kossuth ez örök szavait! S legyetek oly nagyok, mint akkor voltatok! Hadd visszhangozza aztán e ravatal Kossuth akkori mondását:

Leborulok e nemzet nagysága előtt!

Vezess bennünket most te, halottaidban is óriás, a nemzeti nagyság felé!

Az örök hazában hirdessék nevednek emléket a késő századok!

A rétségek fia.

(12)

— TRELLE FERENCZ ifjúsági regénye. —

A törpe fölemelte rút arcát a földről, könyárasztotta el azt és csukló zokogás rázkódtatta meg erős testét. Pál lelke mélyéből megborzadt. Végre így nyögött Puck csak nagynehezen sajtolva ki a hangokat:

— Nincs itt az öreg, nincs itt atyánk, kiavák elhurezolták és kietlen keservvel takarta le ábrázatát.

A fiu megilletődve tette kezét Puck vállára és így szólt:

— Szedd össze magadat, Puck. Ha te kétségbe akkor, úgy tökéletesen elvesztünk. Ha bátyánknak baja történt, csak segítségére kell sietnünk és ki menthetné meg, ha te nem?

A törpe leeresztette kezeit és leküzdötte keserves fájdalmát a hogy csak tudta.

— Igazad van, Pál — megmentjük az öreget, vagy vele halunk!

Fölemelkedett, intett Pálnak, hogy várjon nyugodtan álló helyében és azzal a szemét földre szegezve, vizsla módjára settenkedett ide-oda. Eltűnt a folyam mentén a cserjésben

és csak nagy vártatva tért vissza a kinos nyugtalanságtól emésztett Pálhoz.

— Elhurezolták őt, elhurezolták a nyomorultak kanoében, mondá lassan. — Reszkető hangja elárulta tépő izgatottságát.

— Hogy tudod?

— Leolvastam a földről. A folyón jöttek, kissé föntebb kötöttek ki, valószínűleg éjszaka idején. Miután mi eltávoztunk, a tanyához lopóztak, megrohanták a Szürke Medvét, megkötözték és a kanoéba cipelték.

Bámulva hallgatta Pál.

— Hát bátyánk, ez a rettentő erejű ember védekezés nélkül kényükre adta magát?

— Nem, csikorgá bős diadallal a törpe, a Szürke Medve megmutatta nekik karmait, ketten életükkel fizették meg a támadást.

— Láttad a halottakat?

— Nem, azokat magukkal vitték.

— Istenem, Puck, hát akkor hogy tudod ezt?

— Jer! mondá kurtán a törpe. Látod, itt — és ezzel a tanya előtt a földre mutatott —

itt estek neki legelőször, úgy rohanván meg mindenünnen a gyanutlan embert, mint a gyáva coyotek. Több mint husz harezos volt. De a Medve lerázta őket magáról. Látod, mint röpültek a földre? és ezzel a füvel benőtt fővényes talajra mutatott. Pál mit sem vett ki, csak azt, hogy a fü le volt tiporva. Egyiküket a felbőszült öreg fejével vágta ahhoz a fához.

Megmutatta a borzadó Pálnak azt a fát és a kéregnek azon helyét, melyhez a koponya hozzávágódott. A kéreg kissé benyomódott és vér, meg fekete haj ötlött rajta szembe.

— Akkor az öreg a folyamhoz futott, hogy alligator módjára belé ugorjék. Ha eléri, ugy a

kiavák egész törzse ott üvölthetett volna a parton, mert ha utána usznak, soha el nem csipik, mert ugy uszik és bukik, mint a hód.

Elmentek egészen a folyam partjái. Itt hevert a kanoé, egy nagy járomű és itt hurczolták őt bele. A homokos parton világosan meglátszottak a lábnyomok és a csónakok bepré-selt körvonalai.

— Hiszed, hogy bátyánk megölte azt az embert, kít megragadott és földhöz szorított?

— Oly biztosan meghalt az, mint a hogy az Arkansas itt folyik. A Szürke Medve nem nyul valakihez kétszer, ha felbőszült, mondá Puck ádáz nevetéssel.

— De mit cselekednek majd az öreggel, Puck? — Táborukba hurczolják és ott halálra ki-nozzák.

— Irgalmas ég! kiáltott föl elszörnyedve Pál, ki olvasott az indián kinfáról és a vadak kegyetlenségéről. Nem mehetünk segítségére, Puck? tette hozzá.

A törpe rátekintett.

— Van a fiatal fenőnek bátorsága?

— Életem megmentőjéért kész vagyok a legvégsőkre.

— Jó, segítségére megyünk.

— De mit jelent az, Puck, hogy nem tá-madtak meg bennünket? Hisz csak láttak bennünket a rétségen?

A törpe kis idő múlva így szólt:

— Azért, mert félnek tőlem s a hol csak tehetik, kitérnek utamból. Lásd, én nem nő-tem ugy, mint más ember, ezt jól tudom és mindenki megijed, ha engem lát. A vörösbő-rűek azt hiszik, hogy «orvosságos» azaz va-rázsló vagyok, ki természetfölötti dolgokat képes végrehajtani és rettegnek tőlem. Ez mentett meg bennünket, különben valószínűleg ott fityegne már skalpunk e véredek egyiké-nek övén.

Puck leküzdötte iszonyu izgatottságát s nyugodtan és határozottan beszélt, sőt utolján már közönyesen.

— Menjünk, hadd lássuk, mi mindent lop-tak el. Ezzel visszatértek a tanyába.

A máskor ott uralkodó rendet csunya zür-zavar váltotta föl. A vörösbőrűek minden zugot kikutattak és mindent fölhánytak. A fegyverek egytől-egyet elűntek, a hordókat és ládákat fölforgatták, theát, rumot, dohányt, egy hatalmas löporos szarut, nyergeket, löszerszámot, lassokat — mind magukkal vitték.

— Látod, mily vásárt csaptak itt a zsvá-nyok. Az én földalatti wigwamomat azonban nem merték megközelíteni, ott minden érintet-lenül áll. Kár, hogy a kétlövetű karabély a gazok kezébe került, nagyszerű fegyver!

Higgadtan leült és most már, legalább kül-

sőleg, valóságos indiánus egykedvűséget mutatott.

— De tudod-e bizonyosan Puck, hogy kiowák voltak azok, kik itt tanyáztak?

— Fiu, én a rétségen növekedtem föl, én ismerem a síkságok egét és földjét, embereit és állatait s megtudom különböztetni a kiowát a cheyennőtől vagy dakotától, ha csupán nyomát látom. Nézz ide — s egy apró folyami kagylókkal díszített indián öv darabját vonva elő, azt odamutatta Pálnak — ilyent csak kiowa visel. Azonkívül nincsenek más ellenségeink, csak ezek a gazficzkók.

— De mihez fogunk, kérdé Pál.

— Hogy mihez fogok én, azt tudom — de te városi gyermek vagy, ki nem szoktál hozzá az éjszakáknak a rétségen való töltéséhez, puszta farkasok módjára. Maradj itt, én bátyáink nyomozására indulok.

— Veled megyek, mondá Pál eltökélten és elviselem, a mi jönni fog.

— Jól van, fiu, meg fogsz ismerkedni a harczzal. Jól tudsz rajzolni, ugyebár?

Pál igenlőleg intett.

— Az én ujjaim sehogysem tudják a tollat forgatni. Ezzel a kunyhó egyik szögletéből néhány iv papírt és egy ólomtollat hozott elő. — Ezt az öreg hozta a telepítvényekről, szeretett volna belőlem tudóst faragni. Fogd és rajzolj! Először csinálj ide egy medvét. Meg tudod csinálni?

— Nos, annyira, hogy megismerik, mi legyen az, igen.

— Jó, pingálj egy medvét, kire hátulról rárontanak a kutyák és egyiküknek varjuttollat pingálsz a füle mögé.

— Mit jelentsen ez?

— Csak rajzolj!

Pál szót fogadott és a törpe mindenképen meg volt «művészetével» elégedve, mely pedig kevéssel emelkedett azon felül, mit rajzolni tanult fiuk nyujtani szoktak.

— Most rajzold le magadat és engem lóháton, a mint a kiowak nyomait követjük.

Pál visszahőkölt a feladattól, de aztán hozzáfogott megoldásához és végtére kiszorította a két lovat és azokon két lovaszt, elébük pedig néhány nyomot bigyesztett. Puck ezzel is meg volt elégedve.

— Így, mondá, ezt fölszegezzük a tanya falára és ha Cayugas megjő, tudni fog mindent.

Csak most értette meg Pál a rajzok czélját és maga szegezte őket a tanya külső oldalára. Puck, kinek mély fölindulását csak néha árulta el szemeinek szilaj föl-föllobbanása, füttventett a trapper közelben legelő lovainak, fölszöli-

totta Pált, pányvázza meg őket és földalatti kunyhójába indult. Pál teljesítette földadatát, megkötötte a paripákat és utána ment Pucknak, megmondani, hogy a lovak készen állanak.

Nagy meglepetésére egy talajba vajt lyuk előtt találta, mely szép tisztán bölénybőrrel bepárnázva, egy csomó oly dolgot tartalmazott melyek a rétségen jelentékeny értéket képviseltek. A borító föld ott feküdt mellette, gondosan bivalybőrrel halmozva.

— Ez a mi rejtkehelyünk és ezt még a legfinomabb indián-orr sem szaglálhatja föl.

Közben egy szép, új kétlövetű puskát, nagy löporos szarút és ólomgolyókat vett elő, azonkívül néhány tarka-barka kendőt, üveg-gyöngyöket, theát és kávét.

— A mennyi itt van, kielégít egy egész törzset, bármilyen kapzsiak is a ficzkók.

Az egész raktart ismét befődte a bivalybőrökkel, ráhányta a földet és szilárdan letaposta, elegyengedte a talajt. Aztán még egy farkasbőrt terített rá és fekvőhelyét, melyet félretolt, megint a rejték fölé huzta, úgy, hogy nyoma sem maradt az egésznek.

— Rettegtek a «Szürke Medve» kétlövetű-jétől és birtokában legyőzhetetleneknek hiszik magukat, de te láthatod, hogy van még egy és az «orvosság» ért a lövéshez. Puskapor és ólom több esztendőre való van. Tömd meg a löporos szarut és a golyózacskót, én addig míg be nem sötétül, nyomozás után látok.

Ezzel a tanyához ment, hol a lovak vártak.

— A folyamnak ezen az oldalán nem mehetek föl, mert akkor meg kellett volna őket látnunk; viszont a Verdigrisen sem kelhetek lovakon át. Mértföldeket tenni meg csónakon ár ellenében az Arkansason: szintén nem kenyerük ezeknek a haramiáknak, kik csak a nyeregben vannak othon. Ugy látszik tehát, hogy a tulsó partot választották, hogy vagy az ár ellenében tegyék meg az utat, a folyamon a Verdigrisen alul kényelmesen átkelhetnek, vagy a sivatagnak vágtak, a Canadian-River felé. Ezt akarom megtudni még napnyugta előtt.

Odalépett azon paripához, mely vadászati kirándulások alkalmával a trapper hatalmas alakját szokta hordozni és felszökkent póre hátára.

— Lóháton akarsz átusztatni a folyamon?

— Természetesen. Jöszte velem és nézd meg a gázlót, mert később mindkettőnknek át kell rajta kelnünk. Fogd puskádat és ha tulnan valami gyanusát látsz, tüzelj rá nyomban. Alig hiszem, hogy kémekeket hagytak hátra, de mégis jó a vigyázatosság.

Még meghagyta Pálnak, hogy csomagoljon be élelmi szereket, tartsa készen a lovakat és aztán hozzákészült az ár átszeléséhez. Paripája, mely kezdetben földet ért, csakhamar uszni kényszerült, de aztán erősen és győztesen küzdött meg az iszapos habokkal. A folyam közepén egy homokzátony megkönnyítette az átkelést és Puck gyorsan túlpartot ért, hol azután ló és lovas eltűnt a bozótnak.

Pál puskaszegezve, lövésre készen kísérte Puck előrenyomulását és fürkészte a tulsó partot, a nélkül, hogy valami aggasztót venne észre. Így visszatért, hogy újra az előkészületeket megtegye.

A magára maradt ifjunak gond nyomta a szívet. Miután az atyai házból, melynek dédelgetett kedvence volt, a vadonságba taszították, az ifjuság rugékonyságával kiállotta a rétség fenyegető veszélyeinek utóhatá-át és otthonosan érezte magát a trapper jóakaró oltalma alatt, valamint a sajátságos törpe társaságában. A rengeteg természet, a korlátlan élet varázsa megtette rá hatását és naponta ujjongó lélekkel száguldoit ki a rétségre vadászni. Most komoly veszedelem kóválygott a előtte, mely elé elszántan és hideg vérrel kell lépnie. Az a férfiu, kinek élete megmentését köszönte, ádáz, szilaj ellenség kezeibe került s most az forgott szóban, hogy segíteni kell rajta. Pál egy pillanatig sem habozott, hogy az eszes törpe vezetése alatt hozzájáruljon ereje legjavával atyai barátja megmentéséhez, hogy veszélyek torkába rohanjon és hogy pus-káját, ha úgy kell, emberekre süsse ki. Jöjjön,

a minek jönnie kell, örködött fölötte az Ur és a hála s becsületérzés azt parancsolták neki, hogy Puckhoz csatlakozzék.

A nap már letünőben volt a látóhatár mögé, midőn a törpe tájtékozó ménje hátán visszatért.

— Nos? kérdé Pál mohó kíváncsisággal.

— Észak felé vonultak és a Verdigris fölöt keltek át lóháton az Arkansason.

— És mit teszünk mi?

— Én utánuk lovagolok. Te, ha akarsz, itt maradhatsz, míg a cheyennek jönnek.

— Nem Puck, viszonzá Pál hévvel, én veled megyek.

— Nos, akkor utra kefekedhetünk.

Megvizsgálta a lovakat, melyek immár kipi-henték magukat. Aztán így rendelkezett: «Te a Thundert veszed, Pál, mert az öregnek ez a ló kell, ha idáig kerül a dolog, én meg a Villámot tartom meg». Majd utána látott, vajjon zabola és kötőfék, lasso, a fegyverek, élelmiszer, takarók, szóval minden rendben van-e, a kettős karabély után nyult és aztán lóra pattant.

Az éjhomály daczára szerencsésen átkeltek a rohanó folyamon és partja mellett fölüttek egészen a Verdigris torkolatáig. Itt akartak tanyát fogni hajnalodásig, mert Puckot nem vitte rá a lélek, hogy Pállal az Arkansasnak egy ismeretlen helyén kanyarodjon át. A partmenti cserjében fekvőhelyet rögtönöztek maguknak, betakaróztak gyapju takaróikkal és elaludtak.

(Folytatása következik.)

Csudásság a költészetben.

Esztetikai tanulmány. Irta: *Kemény Aladár.*

(12)

Poé Edgár «Holló»-ja nem ballada, de ide kell sorolnunk, mint a benső meghasonlás folytán létrejött vizionálás megkapó vázlatát. A költő szerelmese halálán évődik és esüggőtegen teszi föl az eget ostromló kérdések egész raját. Lesz-e boldog valaha? «Sohasem!» károgyja szívet elszorítva, egy gubbaszkodó, százesztendő vén holló. S barmint erősködjek is, feje körül ott lebeg a baljós madár fekete szárnya s végitélet harsonája gyanánt bűg föl szava: «Soha, soha, sohasem!»

Honnan jött e rémes szárnyas? A semmiségből. A költőnek bánatban veszteglő, vigasztalan eszméket vajudó lelke választotta ki önönmagából s helyezte ki a térbe. A holló

Poé Edgár bizonytalanság közt hanykódó való-jának jelképe.

A szubjektív esuda nyilvánulásának a balladában van egy *sajátságos* neme. Nemcsak a vívódó lélek, az önmagába sülyedt én lehet annak kiforrása, hanem tisztára *külső* okoknak a bensőre való visszahatása is. Az életelen tárgyakkal, a környező természettel, oly kötelékek fűznek bennünket össze, melyek létezését alig gyanítja valaki s melyeket emberi elme alig fejthet meg. Schiller is utal erre egy értekezésben. (Über naive und sentimentalische Dichtung.) A természet erői, az elemek titokzatos befolyása, azon rejtett kapcsolatok, melyek a romlandó test és az örök szellem élete

közt állanak fönn: oly jelenségek kialakulásával járnak, hogy sejtésükre megáll véges értelmünk. Goethe ilyeneket kedvvel örökölt meg balladaiban.

«Halás»-át kinek «oly hús a szive, oly nyugodt, a víznek ismert hatalma, dallamos moraja, mámorító hatása ejti meg. A kábulat átterjed képzeletére: lenge nőalak válik ki a habokból, szava észbontóan zeng bong, hívja, csábítgatja a víz kéklő birodalmába ezen örök harmatárba. Az ifju hiába is állana ellen:

Erez szívén hő vágyakat,
Az vonja, ő meg sülyed el,
Nem is látták soha!

Ez alapon kimagyarázhatjuk, mint keletkeztek egyszerű érzékkáprázat, vagy csalódás után, a hajdankor hevült fantáziájú emberei előtt a hableányok, szirének, sellők, Loreleyek alakjai.

Az «Erlkönig»-ből egy haldokló gyermek lázas félrebeszélései törnek elénk. A delirium kinja, a leküzdhetetlen rettenés a sötétség iszonyuan megteszik hatásukat dult kedélyére. Az utszálon fölbukkanó tárgyak egyenkint megkapják képzeletét, mely úgy megfeszülve, mint a végső határig fölhuzott rugó merőben hamis képet rögzítenek bele. — Meddők maradnak az aggódó apa lebeszélő felvilágosításai, mert a gyermek előtt hallucináció hallucinációra tolul. A lebegő ködben a rémkirály otromba alakját látja, a száraz levelek közt zörgő szél a rémkirály kecségető mézes-mázos szavait hozza fülébe:

«Szép kis fiu, jér csak, jöszte velem!
Majd szépeket játszunk, gondod viselem.
Szép völgybe leviszlek s ott mennyi virág!
Anyám arany öltönyt fog ölteni rád».

E patakparton csillogó reves fűzfákat a rémkirály tánczot lejtő lányaira magyarázza. Ezek ő rá várnak, sovárognak epedve:

«Ugy ingerel ah e kis angyalarcz!
Elviszlek erővel, ha önként nem akarsz!»

E riadó sikoltással megszűnik a káprázat, megszakad az élet.

Goethe *Erlkönigje* a világirodalom legremekbebb csudásságaival dicsekvő ballada. A fölforgatott lélekállapot rajza szűk kertben is megdöbbenően hű és kimerítő, fokozva azon merész ellentét által, mely az apa és gyermek drámai idegességű dialógjában, a zabolátlan képzelődés és csitító értelem ezen kemény páros viaskodásában jut érvényre.

V. A csudásság a jelenben és jövőben.

Rengeteg mélység, mely titokzatos homályba vész, az ismeretlen hatásánál fogva borzasztó, de a szertelen, a megfoghatatlan képét nyújtván, egyuttal végtelen fölemelő, fenségeses. A rejtelmes szürkeségben mintha földöntúli érzéken kívüli hatalmak nyilatkoznának meg, némán is ezt hirdetve: «Abeste profani!» Majd mintha derengeni kezdene; oly jelenségek merülnek föl, melyek nyitjára véges eszünk rábukkanhat. Az emberi lélek vergődései, az izgatottan csapongó fantázia szüleményei, a káprázatok torzai tárulnak elénk. S úgy tetszik, hogy a ködborította szakadékból virágok gyöngye illata csap meg: a kellem varázsa fog el...

Borzalmas és fenséges; lesújtó és fölemelő; sötétség és báj! Az örök-szépnek összepárosodva ily paradox, de lényegében oly tetszetős harmóniát alkotó elemei tűnnek föl a csudásság fogalmában.

Ismerte ezt a költészet és a legrégebb idők-től fogva iparkodott ezéjaira hathatosan felhasználni. Egy Homérosz, Vergilius, Dante, Shakespeare, Goethe, Vörösmarty, Arany el nem évülő sikereket köszönhetek neki. Ujabbban azonban úgy látszik, hogy tökéletesen kivész a költészetből s csak hébe-korba szitják föl hamvadni kezdő parázsát. A drámában megvillan néha-néha, de nem mint a jellemzésnek sarkalatos és nehéz segédeszköze, hanem jobbra hatásvadászó raffinement gyanánt a mennyiben a cselekvényt álom határai közt játszatják le. (Eckmann-Chatrián «Lengyel zsidó»-ja öntudatlan, álomban tett vallomás egy régi bűnről, melyet elkövetője nyilvánít, azon képzettségben, hogy a törvény előtt hypnotiseur utján faggatják. — Gerhard Hauptmannak, az ujabbkori naturalizmus egy apostolának «Hanneli»-ben egy árva, nyomorék lányka látomásai a halálos ágyon tárulnak elénk.) Az álom pedig vajmi tág köpönyeg, sok valószínűtlenség elfér alatta. A modern színi írók ki is aknázzák ezen előnyt s így megtörténik amaz esztétikai visszásság, hogy a bohózatba is beférkőzik a csudás elem, mely természetesen csak névleg ilyen. (A Vígyszínház repertoire-darabja: «Niobe»).

Am az eposzból határozottan elenyészett a csudásság. Mi ennek az oka? A hatalmas kompozíciók iránt való fogékonyág hiánya? A mult óriásainak visszarettentő nagysága? Nem. A mai kor jelleme, mely mindig vaskövetkezetességgel nyomja rá bélyegét az irodalomra. Ha elemezzük az általános hatást, melyet az objektív esuda eposzban való szereplése

ránk és izlésünkre eszközöl, fölmerül azon észrevétel, hogy ezen művészi eszköz elnyomja az egyén kifejlődését, önállóságát. A felsőbb hatalmak serény közreműködése magával hozza azon önkénytelen összehasonlítást, melyek az emezek szertelensége és amazok gyarlósága, kicsinyessége közt vannak. Bámulja a halandó önérzetet azon gondolat, mely romamosan eltörpül az egyén a közzel szemben, miben a régieknek sajátságos, az ujabbkori hittel homlok egyenest ellenkező felfogása gyökeredzett. Vegyük például Vergilius hőseit, Aeneast, ki nem egyéb, mint felsőbb hatalmának egy bizonyos czél betöltésére választott, akarat nélküli eszköze, báb a sors kezében, melyet ő fatalisztikus megadással követ. Minden nyomdokát, minden egyes mozdulatát, cselekedetét az istenség szabályozza; viselkedése Dido-val szemben más-e, mint a szabad akarat világos megtagadása? Jelzője is jellemző: «pius» a «jámbor» Aeneas, kinek kiválósága megadásban, kegyességben mutatkozik. Épen ezen körülmény: az egyén elenyészése az általánossággal szemközt — magyarázza meg egyrészt azt, miért lön az ellenkező felfogású jelenkor-nak «eposzáva» a regény; másrészt azt, miért jellemzi ezen olyannyira kedvelt és fölkapott műfajunkat a csudásság abszolút hiánya.

A tény megvilágosítására elég azon sokszor hangoztatott, de csalhatatlan igazsága jelenkornak, mely szerint az emberiség úgy fejlődött, mint a gyermek. Zsenge korában áhitattal esüing a tündérmesén, megérve komolyabb

dolgok után tekint. Hajdanában az eposz virágzott, melynek vigasztaló csudás elemében annyi naivitással hittek az emberek. A legujabb korban pedig csak a csudásság kiküszöbölésével vivhatja ki létjogát, (Byron elbeszélő munkái, Tennyson Királyidylljei. Arany Toldi-trilógiája) de elsőbbségre jut a regény, melyből számüzve a csudásság. Az eposz ábrándokat fűz, míg a regény a való életet iparkodik hiven visszatükröztetni; ott elsatnyul a csudatételben bőkezű fensőbb hatalmakkal szemben az ember, itt büszkén egyensúlyban tartja az általánosságot.

«Tehát — kérdezhetjük Lessinggel» — a borzalmasnak és megindítóknak ezen vízü forrása kiapadt volna számunkra? Nem! — adjuk meg ő vele a választ — fölötte nagy veszteség volna ez a költészetre nézve. Ugy kor-szak szelleme nem tola-kodhatik föl örök törvényeül. Ha az esetleg uralkodó áramlat nem szentesít valamit, ha a divat elfordul valamitől: abból nem következik, hogy azt a költészetből kiiktatottak kell tekintenünk. Mig él a fogékonyág az emberi kedélyben a szép, a fenséges iránt (s ez kétségkívül él is mindenha), addig a csudásságnak is meg leszen a maga nyomóerepe a költészetben. És az egy ideig igaztalanul mellőzött utjolg jogaiba helyeződik, midőn föllép egy új Rousseau, ki har-sány hangon odadörgi a szép elnyomóinak: «Térjünk vissza a természethez, a kutforráshoz, az eszményhez, honnét kiindultunk!

(Vége.)

Nagykőrösi királyjárók.

A „Tanulók Lapja” számára írta: dr. Sölymosy Sándor.

(11)

Aztán esend lett a refectoriumban.

A gyerekek öltözetenesen döltek le a puha, lepedővel leterített szalmára; Hanzli Miska mellé került, megrángatta kabátját, s aztán hosszasan suttoztak egymással. Beszélgetésük eredménye az lett, hogy Miska némán átnyújtotta Hanzlihoz kezét, megszorította, azzal el-volt intézve közöttük a dolog.

Szélről került Laci, annak ágya oldalára leült a custos s hallgatta, mit beszél neki a fiu. Csak néha sóhajtott közbe fojtott hangon.

— Jaj, nem Istentől való dolog, a mit cselekesztek gyerekek! Már micsoda vakmerőség az, hát elakartok végkép pusztulni? . . . Minden jó lélek dicseri az Urat, már hogy én költselek fel benneteket, aztán azt se mondjátok: Lakat! hanem elsomfordálnátok a pa-

ter guardián tudta nélkül! Mi közöttök nektek Kecskeméthez? Ha meg volna is, ki kívánja, hogy neki menjetek a biztos halálveszedelemnek, . . . oh, sanctissime Domine, hogy a farkasoktól nem féltek, meg nem is akadnak utatokba, . . . de hát ha eltévedtek azon az irgalmatlan pusztaságon, ott nem lesznek ám közelben ilyen jámbor lelkű pátterek, a kik a trombitaszóra kiküldjék szegény szolgájukat, a fráter custort, hogy nézd meg, fiam, ki az az ügyefogyott, a ki kint kürtöl, mintha Jericho falai alatt állana s nem akad olyan bolond custos, a ki kapja a kámzsáját, aztán fut neki a félőles hónak. De hiszen, ha tudtam volna, hogy három ilyen ribancz gyerek van kívül, a kiknek otthon kellene ülni a sutban, nem is mentem volna ki értetek! . . .

Dörmögött, sopánkodott, haragudott az áldott lelkű fráter, de a végén miután jól leszidta az egész pernahajder gyerkőcz hadat aztán megfogadta, hogy ő bizony segítségükre nem lesz ilyen csalásban, . . . oda sügta Lacinak:

— Hát mikor keltsenek föl?

— Második kakasszókor, a jó Isten megáldja! Aztán még egyet, fráter custos . . .

— Mit? Miféle még egyet? Még egy felet sem. Szerbusztok, jójczakát!

— Jaj, pedig akkor nagy bajba leszünk. Akkor nekünk végünk van sopánkodott Laci. — Nem tiszta szívből tette a semmire kellő, de kitanulta a jámbor, jó lelkű szerzetest, tudta, hogy evvel föltétlenül hat reá.

— Persze baj! Így is baj, úgy is baj, tudtam én azt mindjárt! Nekem ne prézsmítájak, pusztuljatok el, hánom is én. Van szükség a világon ilyen perversus nebulókra?

— Hát iszen jól van. Akkor hát úgy bucsuzunk holnap, hogy sose lát többet, de más sem. Kereshet az édes szülénk is . . .

— Biz a jó Isten balkézrel áldhatta meg a szegényeket, hogy ilyen elrugaszkodott porontyokkal sokasította meg őket! Hát mit akartok még? Majd elmondom a szüléteknek!

— Hisz épen azt kérnők, hogy ne szóljon erről a mi szerencsétlen szándékunkról senkinek, szüléinknek, se egy teremtet leleknek se!

— Persze, hogy hasztalan keressenek aztán, bűnük adják fejüket, azt se tudják meg, hova lett, mivé lett a három kalandos vitéz.

— Nem tudom én azt most elmondani a tisztelendő fráternek, de nyugodjék meg abban, hogy biz' Isten . . .

— Ne káromkodj, adta . . .

— Hát lelkem ucsese vissza jövünk, nem lesz semmi bántódásunk, hogy ha nem szól az esetünkről; hanem ha csak félfüllel is meghalljuk, hogy tisztelendő uram elárulta szüléinknek a titkot, akkor . . . Isten veled Nagy-Körös, száz mérföld a világ, megyünk széjjel ki merre lát, megyünk világgá!

— Perversus nebulók! szörnyüködött a fráter a kijelentésre. Nem szólt többet, csak messziről keresztet vetett a még hánytorgó fiukra, azzal kicsoszogott czellájába.

Mély, ólmos alvásból rázta fel őket hajnal-tájt a szerzetesek kapusa. Lámpást is hozott, mert még korom sötét volt kívül-belül a világ.

Sokáig tartott, míg rendbe hozakodtak s búcsut vettek kint a kapuban az áldott jó custostól. Ez még megmutogatta nekik az irányt, elmagyarázta, merre kell elhagyniok

az első gémes kutat, azon túl egy bedölt karamot kell megtalálniok, onnan meg lehet látni a pálteleki majort, a mellett mindig dél-tájnak kell tartani, abban az irányban aztán rábukkanak Kecskemétre.

Végül két, rongyokba csavart esomagot húzott elő a kámzsája zsebéből, hogy arra jól vigyázzanak, ha nagyon meg lesznek szorulva, jó hasznát fogják venni, addig akár ne is nézegessék; azzal megölelte, megcsókolta őket; mindeniknél újra megállott s összetett kézzel fejük fölé hajolva, lehunyt szempillákkal imádkozott egy-egy pillanatig.

— Most hát a jó Isten segedelmével induljatok!

— Isten megáldja!

Kint pelyhedzett, hullt csendesen a hó. Eleinte, mikor a refectorium lámpásához szokott szemükkel kiléptek, azt hitték, hogy még teljes a sötétség. De a mint lassankint hozzászoktak a homályhoz, vették észre, hogy már dereng s a lábuk alatt levő fehérség kezd elválni a levegő szürke színétől. Látni azonban egy szikrát sem láttak.

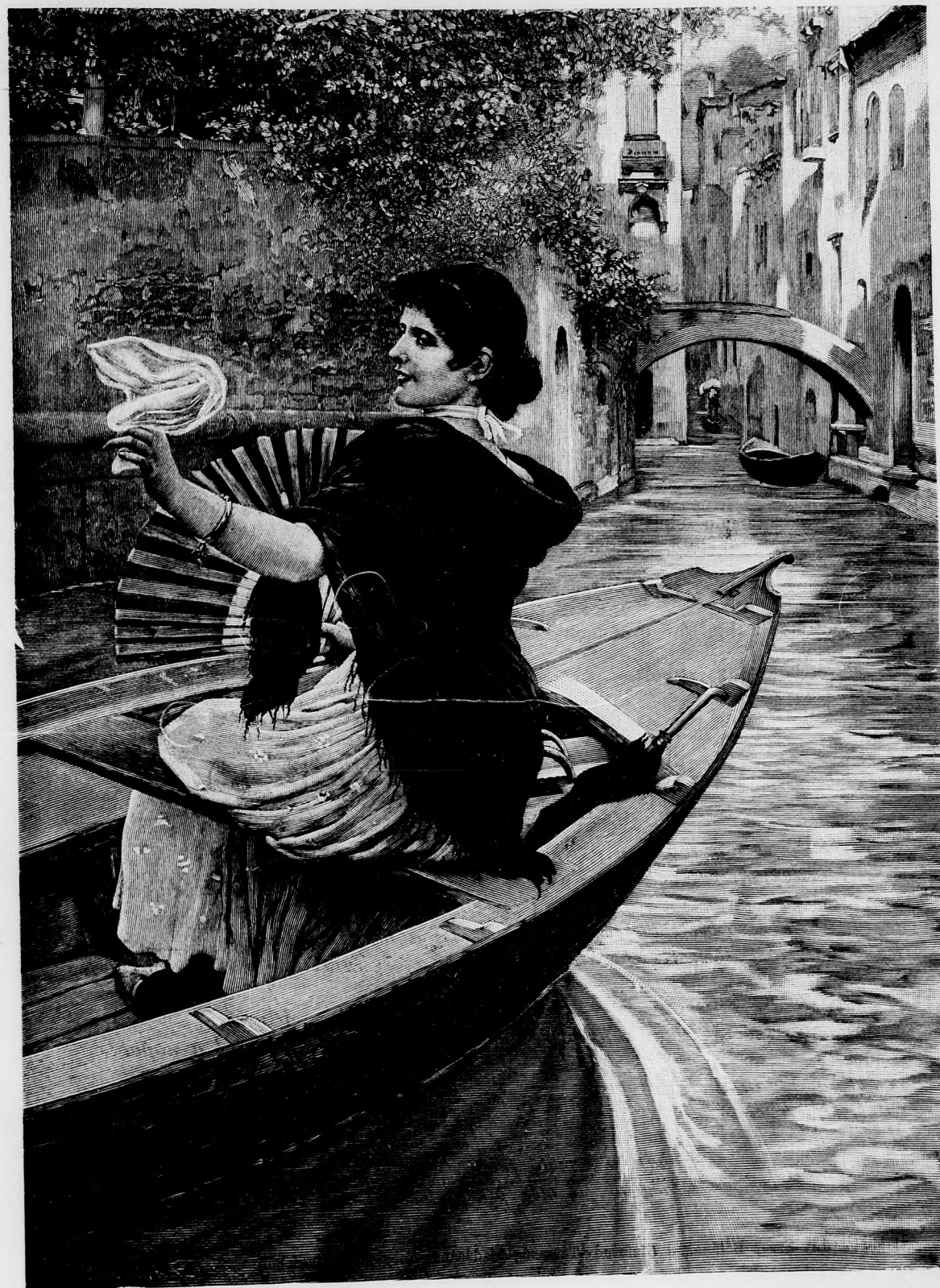
Kampós, hosszú botjaikat emelgetve, lépkeltek egymás szélében csendesen; minden igyekezetük arra volt fordítva, hogy valamiképp el ne vétsék az irányt.

Végre megunták a hallgatást. A körülöttük uralgó csönd, a mit csak a palástjukra és koronáikra hullók hópelyhe gyenge perczegése szakasztott meg, úgy elnyomta kedvüket. Valami elfogódás települt a lelkükre, melyből fel kellett magukat rázniok.

Miska törte meg a hallgatást. Az éjjel hallott eset felkeltette kíváncsiságát, kérdezősködött a kollegiumi életéről; két társa eleinte halkán felelgetett neki, utóbb rátértek az iskolában elkövetett csínyek elmesélésére; mind jobban derült a kedvük; már hangosan beszéltek, majd egy-egy sikerült diákhuncutságra mind a három hangos nevetésre fakadt. Így mentek vagy két órát, szórakozva, jó kedvvel, a veszélynek legesekélyebb tudata nélkül.

Közben kivilágosodott, enyhe, de boros téli reggel lett. Nagy örömeikre szolgált, hogy itt kinn a sikon nem volt oly magas a hó, a tegnapelőtti szélvihar jórészt felsöpörte, alig süppedtek bele bokán felül. Másfelől azonban aggasztotta őket a hóesés; az előttük tánczó, sűrű pehely hálótól nem láthattak tiz lépésre. Várták egyre az első irányjelet: a gémes kutat, de az csak nem akart mutatkozni.

A nyugtalanság azonban megint eltűnt beszélgetés közben. Volt idejük most elég, arra

VELENCZEI KÉP.

használták fel, hogy tervüket alaposan meg-hányják-vessék. A sok tanakodásban, töpren-kedésben észre sem vették mennyire elfarad-tak; Hanzi jutott először tudomására; valami vakandturás féleiben elbotlott s vette utána észre, hogy nehezen jár.

Erre palástjaikat maguk alá kerítve, leültek a hóba pihenni. Eszük messze kalandozott; lelki szemekkel látták már tervük kivitelét, a kecskeméti elragadtatását, aztán . . . hm! aztán . . .

— Ajaj! vakargatta fejét a kis Hanzi. Szép lesz ez mind, de mit szól majd hozzá Herepey uram.

Laczi büszkén vetette fet fejét:

— Ha mindent megtud, nem bánthat. Utó-végre is tartoztunk Kecskemétnek s körösi ember az ilyen tartozást nem hagyja fizetet-lenül.

— No, azért nekem mégis viszket a hátam, ha rá gondolok.

— Azt is kiálljuk.

— Ki ám te, de nekem dupla porció jár, engem még az édes apám is megmér a röl-jével.

— Gyerekdolog az, te Hanzi, a tegnapiak után.

— Hát igaz, fiuk! Brr, de csúf halál lett volna.

Miska fejével bólongott közbe.

— Nem akarta a jó Isten.
— Nem, nem, hálát is adunk neki, de azért neked is megköszönjük, pajtás, mert nél-küled bizony eipusztultunk volna.

Miska esedeseen mosolygott
— Régi közmondás: Jó az öreg a ház-nál . . . Hanem upré, fiuk, talpra! Estélig be kell érnünk Kecskemétre.

Utnak indultak aztán ismét. Telt az idő fo-gyott az út, de jel csak sehol sem mutatkozott. Csak legalább a napot láthatták volna, hogy kitudják, merre esik dél, de hiába, egyhangu, sűrű szürkességben borult rájuk az ég, a hó is szitált még, de már ritkábban.

Mindegy: a jó kedvük fel volt ébresztve, azt az ilyen gyerek egyhamar el nem veszti. Valami különös vak bizalom élt bennük, hogy ők czél-hoz jutnak, bajuk nem esik s ez nyugodt, derült biztosságot kölcsönözött lelküknek.

Nagy gyaloglásuk alatt meg is ebédelték már, kipihenték magukat többször, már a päl-teleki majort is el kellett volna érniök, lassan-kint alkonyodott is, de sehol semmi.

Végre gyerekes, szinte könnyelmű önbizal-muk is esökkenni kezdett. Ujra szótlanabbul, aggodalmasan haladtak előre, a hó rég nem esett már, de csak egy árva csöszkunyhót sem fedeztek fel a közelben.

Hanziban újra felülkerült a félsz.

(Folytatása következik.)

Longfellow költeményeiből.*)

I. Hajnalban.

Egy szellő száll a tengeren:
«Setét ködök, helyet nekem!»

Hajóra száll: «Föl, emberek,
Föl a vitorlát, itt a regg!»

A szárazföldre el-lecsap
S zajongva szól: «Föl, itt a nap!»

Az erdön vigan átszalad:
«Föl, föl, levél-zászlóidat!»

Sóhajt a temető felett:
«Még ne, ti még pihenjétek . . .»

A kis madár fölé hajol:
«Bocsásd ki szárnyad és dalold!»

És a tanyákra bekiált:
«Kakas, fujd meg már trombitád!»

A zöld vetésen átsusog:
«Hajold meg, köszöntsd a napot!»

A harangok közt átszalad:
«Ébredj harang, hallasd szavad!»

*) Mutatvány Szász Bélának a Kisfaludy-Társaság kiadásában megjelent kötetéből.

II. A rabszolga álma.

Fekszik a rizsvetés alatt,
Sarlója kezében;
Melle csupasz, gyapjas haja
A fövényen pihen,
S látja szülőföldjét megint
Az álom ködében.

Királyi Niger, álmai
Sikján, büszkén halad,
Hol járt királyként annyiszor
A pálmafák alatt
S várt csengős karavánt, a mely
Járt hegyi utakat.

És látja szögsemü nejét,
Véle a gyermekek;
Nyakát ölelik, ajakán
A csók olyan meleg!
S az alvó szemből a homok
Közé egy könny pereg . . .

Majd Niger mentén, jó lován,
Böszült futamra kél;
Mind szmarany szerszáma van,
Száll méne, mint a szél,
S bármerre tart: vékonyán a kard
Vigan csengő aczél.

Flamingók vérszin zászlaját
Rebenti föl, a mint
Napestig vágat a mezőn,
Hol nő a tamarind,
A míg felé Kasir falu
S a tenger sikja int.

És hallj a este jövetén
Oroszlán bős szavát;
A viziló csörtet, nyomán
Porrá törik a nád,
Lépése diadalt dobol
E győztes álmon át.

S az erdő ezer nyelve zúg,
Szabadságról beszél
És oly erős-üden dalol
A pusztáról a szél,
Hogy összerázkódik s mosolyg,
Mert ily öröme kél.

S nem érzi öre ostorát,
Se' nap tűző hevét,
Álma földjén hajnalra kelt
S út csak holtteste még,
Mint nyütt bilincs, mit tovaszállt
Lelke szakíta szét . . .

Szász Béla.

Márczius 15.

A fővárosban.

A szabadsajtó kivívásának emlékünnepe a szokott kegyelettel ülte meg a főváros. A két városházán, az egyetemeken és magánházakon is nemzeti zászlók lengtek s különösen az egyetem, Petőfi és a Vigadó-tér volt esinosan feldisítve. Az iskolák nagy részében emlék-ünnepélyeket rendeztek s a nemzeti kokárdás iskolás fiuk és leányok érdekessé tették az utca képet. A magasztos ünnep megüléseben a nagy márcziusi ifjuság méltó utóda, az egye-temi polgárság járt elől. Az egyetemi ifjuság már délelőtt diszülést tartott a Vigadóban s délután rendezte felvonulását és ünnepét az egyetem-téren s Petőfi szobra előtt.

Az egyetemi ifjuság ünnepélyét délelőtt tizen-egy órakor matinével nyitotta meg, mely a Vigadó nagytermében folyt le.

A hatalmas terem zsufolásig megtelt ünneplő közönséggel. A karzatokon az ifjuság szoron-gott úgy, hogy az ünnep megkezdése előtt fel-nyitották a páholyokat s a künn szorultak ide-özönlöttek.

A matiné programját a népszínház férfi-kara nyitotta meg, mely Mihályi Ernő vezetése alatt a Szózatot adta elő nagy hatással s me-lyet a közönség állva hallgatott végig.

Kazay László a «Talpra magyar»-t szavalta tüzzel, zajos tapsokra, eljenzésre ragadva a közönséget.

Utána *Sebesi* János tartotta elnöki megnyitóját. Szavait azzal végezte, hogy nem csupán azért köszöni meg a szép közönségnek megjelenését, hanem azért is, hogy az ifjuság ünnepét választotta hazafias érzelmeinek kimutatására. A szép beszédet hosszas tapsokkal jutalmazta a hallgatóság, mely valóságos tapsviharban s éljenzésben tört ki, a mikor *Jászai* Mari, a nemzeti színház tragikája a pódiumra lépett. Perczekig tartott, míg a csend helyreállt s a nagy művész elszavalhatta *Szavay* Gyulának *Ezer tavasz* című költeményét, mely érzéssel, hévvel úgy, hogy mikor a művész az utolsó szavakat ejtette ki, a közönség lelkesedése ismét oly erővel tört ki, hogy alig csillapult le.

A rendezőség a művésznőnek remek fehér székfűből orgona s gyöngyvirágból kötött hatalmas csokrot nyújtott át. Utána *Eördögh* Árpád szavalta *Ábrányi* Emilnek «Márczius 15.» című gyönyörű lelkesítő költeményét a közönség viharos éljenzése mellett.

A költemény végső strófái a következők:

Esküdjetek ama napra,
Ama szent tusára.
Z-arnokölő márcziusnak
Fényes idusára:
Ti üzletet a hazából
Hitvány módon nem csináltok...
Kossuth Lajos és Petőfi
Lesz az ideáltok!

Azt írják a fejfátokra,
Hogyha büszkén, bátran
Valamikor ele-nétek
Honvédő csatákban:
«Eletét a népek adta.
Míg dolgozni, tenni ráért.
És a mikor halni kellett,
Meghalt a hazáért!

Ugron Gábor beszéde.

Szünni nem akaró éljenzés közben kezdte meg Ugron Gábor az ünnepi beszédet, mely tele volt hazafias, költői gondolatokkal. A közönség sokszor akasztotta meg a szónokot éljenzéseivel.

Ugron azzal kezdte beszédét, hogy az 1848-iki esztendő nem január 1-jével kezdődött, hanem márczius 15-én s ebből a számból jelszó lett, a mely népek vágyait foglalta magában s új korszak keletkezett, a mely millióknak adott jogot. Napoleon leveretése után, a szabadsággal hitegetett népeket bilincsekbe verték s az igába vert és vért és könnyeket hullató nép jalkiáltásait hallva a nagy Isten, márczius 15-én palástjába szedte a menyország legszebb, legillatosabb virágait és elterítette azokat a földön az emberek gyönyörűségére és boldog-

ságára. (Viharos éljenzés és taps.) De a nemzetek nem becsülték meg az Isten ajándékát, nem ültették el azokat, hanem összeveszttek rajta, szétépték szirmaikat, durván átgázoltak rajta. Csak néhány galy hajtott ki, a melyet begázoltak a földbe. (Viharos taps.)

Nálunk, 1848 márcziusa előtt, törvénytelen hatalommal és fondorlattal kiverték az állami életből s tisztán a megyei élet szűk menedékebe szorították. De az az erő, a mely így hosszan pihent, egyszer föl szabadult, összetörte a visszazsorító korlátokat s mint áradat, hatalmas bőségben hömpölygött és tört előre, csillogó fodrán iszapot is vetett föl és ezzel elárasztotta a mezőket. Am a folyam nem oka annak, hogy az utat, a mit csöndes, engedett folyással évek hosszú során át bejárhatott volna; most szilaj futásban járta meg. (Éljenzés. Taps.) Ne vádoljon tehát bennünket senki forradalommal 1848-ért. Nem csinált a nemzet forradalmat, hanem csak folytatta azt a munkásságot, a melyet 1790-ben törvényvel szentesítettek. E nemzet csak életfontartó ösztönét követte, a mikor megalkotta azokat az intézményeit, a melyek törvényes szabad életének biztosítására és működésére hiányzottak s a melyeket Európa is megkivánt tőle. Ne merje 1848-ért senki felségsértéssel vádolni a magyart. Olyan esemény volt 1848, mint az Aelius lovag esete a ki Tibérius császár ezüstszostrát összetörte, fölolvastotta, pénzt veretett belőle és kiosztatta azt a római nép közt. Mikor aztán bíróság elé állították, ezt mondta:

— Atyáim! e szobor ezüstjét a nép kezéből szedték össze, a nép nyomorúságban fetreng; én csak azt adtam vissza a népek, a mit tőle elvettek! (Taps. Éljenzés.)

Mi történt nálunk? Egy idegen hatalom lefoglalta a nemzet hatalmát, elszedte szabadságunk kincseit és szobrot öntött belőle a császárság hatalmának. Mi nem romboltuk le a régi jogéleket; csak a császárság ezüst szobra helyett felállítottuk az alkotmányos király aranysostrát s a hatalmat és jogot föl osztottuk a milliók közt, a kiket illetett. Hogy nem vett el jogot senkitől, nem fosztott meg szabadságától senkit; de a nemesi jogokat osztotta meg mindenkkel; a századok igazságainak erejét terjesztették ki. Ez a természetes fejlődés bölcs fölismerése volt és nem forradalom! (Taps.) A nemzet nem tért el régi alkotmányától; csak alkotmányának hiányzó részeit egészítette ki: a szűk megyei életből nemzeti életet teremtett. És a mikor a szabadságot lenyűgöző hatalmak mindenfelé tozódottak, Európa szabadságára vágyó népei egy reggelen bá-

mulva csudálták, hogy leszerelt küzdelmekhez egy új népet kaptak, a mely ez időben bátran harczol a szabadság ellenségeivel. (Taps.) Ez a harc boldog hittel és boldog bizalommal indult meg. De mi történt? *Amil* arabs vezér, mikor táborával egy nem szerencsés küzdelem után, tovább akart indulni, nem szedette föl a sátorát, mert látta, hogy abban ifju galambpár rakott fészket jövőendő boldogsága számára. Ennyi jutalmat nem viszonzhatott hálátlansággal.

A mi királyi törvényvel szentesített új alkotmányunk meg sem rakhatta fészket: már is ránk támadtak azok, a kiknek oltalmazóinknak kellett volna lenniök! Marczona zsoldosok lábától dobogott a föld, lázító szavakra rohantak reánk föl szabadított testvéreink, a nemzeti ségek s törni igyekeztek nemzeti alkotmányunk oszlopait. Erre egy hőskölteményszerű küzdelem következett, a melyről csak dobogó szívvel lehet megemlékezni. Bizonyosága volt ez annak, hogy ha a nemzet kifejti a maga erőit, csodákat csinálhat.

De nem azért voltak akkor a nemzetnek nagy emberei, hogy ezeknek a faja végkép kipusztuljon, hanem hogy véruik kihullása megtermékenyítse a földet s a nagyok szaporodjanak. Emlékezzék az ifjuság arra, hogy a rómaiaknál a dicsőség és az erény temploma egymás mellett állottak s e templomokba csak a vértanusag templomán keresztül lehetett belépni. Valóban a vértanusagnak és a dicsőségnek egy az anyaga. (Taps.) Emlékezzünk tehát a szenvedések és könyvek, a harczok és halálok e korára, a melynek csak hősei voltak, de bakói nem! Csak a mikor a hősök elbuktak: akkor jelentek meg az idegen bakók. Am a bakók véres munkájával a megtorló zsarnokság nem ért czélt; mert a nemzeti ségek, a melyek osztrák poroszlók élén hozták a magyar számára a bilincseket, a maguk kezére kapták az; a gyalázat fájából, az akasztófából pedig ereklye és szent szimbolum lett, mint egykor a keresztből s a börtön nem a megfélemlítés fészke volt többé, hanem a templom, a hol a szabadság imaja hangzott az ég felé. (Taps. Éljenzés.)

A nemzet meghoersatott s hálás emlékezetével hódolt a küzdőknek és szenvedőknek. Vannak azonban olyanok, a kik boszankodnak ha vi-szaemlékezünk a márcziusra. Ezek azt tartják, hogy az ő megfélemlítésük a szabadság harczról: ajánló levél a számukra. (Perczekig tartó taps.) *Plátó* mondta, hogy csak az erénynek van meg az a joga, hogy megismerje önmagát és a bünt; a bűnnek csak az

adatott meg, hogy megismerje önmagát, de az erényről megemlékezni nem szokása. Emlékezzünk, mert az emlékezésnek nagy hatalma van. A kire emlékeznek az él és működik. A balkáni események is mutatják, hogy népek, melyeket évezredekkel ezelőtt romok temettek el, az emlékezet hívó szavára kikelnek évezredes sirjuktól és államot alkotnak újra. Emlékezzünk 1848-ra, mert ez kell, hogy erőt nyújtson nekünk. Hisz azt nem hihetjük, hogy anyi vér és köny ezért a szabadsáért, ezért az alkotmányért hiába hullott volna.

Törpe a kor, de azért nincs okunk csüggedni, lankadni és hátrálni. Tél idején, bármekkora is a hó, a hótakaró mellett a föld maga folytatja a maga munkáját, a légkör vegyi működésének nincs pihenő szünetje soha: szaporodnak folyton a gondolatok és érzések is, a melyek a népek elméjét és szívét megtermékenyítik és megnemesítik. A tizenkilencedik századnak immár haldokló hörgése hallatszik; de ha lehajtuk fülünket a földre, halljuk a távolból közelgő zajt, a huszadik századnak, egy erőteljes, új eszméssel, új érzésekkel, a népek szabadságát és boldogságát szívében hordó ifjunak a lába-dobogását, nyomában a népek milliói haladnak, hatalommal és öntudattal s egy új megváltásnak az alapját vetik meg. Ki kételkednék azon, hogy a népek ez általános szabad alakulásának új korszakában a magyar nemzet ne találja meg a maga szabadságát és függetlenségét, a melylyel az idők végtelenéig éljen! (Éljen!)

Leirhatatlan jelenet követte Ugron szavait. A hölgyek helyükről fölemelkedve, kendőjüket lobogtatták a hatalmas orátor felé, a karzat pedig dobogva és éljenzve hívta újra és újra Ugron Gábort.

A lelkesedés csillapult után Székely Irén k. a. magyar dalokat énekelt, Tarnay Alajos zongorakisérete mellett. A művész több dalt volt kénytelen megismételni. A programot a népszínház férfikara zárta be a Himusszal. A fiatalság erre a Kossuth nóta hangjai mellett oszlott szét.

A budapesti I. magy. kir. állami főgymnamban lélekemelően ülték meg a nagy napot. Az intézeti ifjuság 1/29 tájban gyülekezett az intézet tornacsarnoka helyiségében, mely ez alkalomból ékesen díszített. Az ünnepélyt Szaffka ének-tanár ur által vezényelt ifjusági énekhar Kölessey «Hymnus-ának élénklésével nyitotta meg, mire Dr. Badics Ferencz intézeti igazgató ur az ifjusághoz buzdító beszédet intézett s ezután Schneider Sándor 5. o. t. Bajza «Ebresztő»-jét igen jó sikerrel szavalta el. Ez-

után Dr. Zimányi Károly tanár ur az int. ifjuságnak márcz. 15-ének fontos jelentőségét részletesen, megmagyarázta, a mit az ének-kar által előadott «Honfi-dal» követett. Ezután Szobovich Sándor Petőfi «Nemzeti dalát» szavalta; erre az ifj. ének-kar Vörösmarty «Szózat»-át énekelte és ezzel a fényesen sikerült ünnepély véget ért.

A II. ker. áll. realiskolai «Révai önképző kör» iskolaünnepélyt rendezett, a következő műsorral: Himnusz. Előadta az intézet dalosköre. Ünnepi beszéd. Irta: Barsolics Lajos. 8. o. t., előadta: Argay Ferencz 8. o. t. «Nemzeti dal». Petőfi Sándortól, szavalta Wohlchein Jónás 8. o. t. «Forradalom vér nélkül». Jókai Mórtól, előadta Pum József 8. o. t. «Talpra magyar» előadta az intézet dalosköre. «Márczius 15». Reviczky Gyulától, szavalta Berczik Árpád 7. o. t. Népdalok. Czibalmon előadta Bajza Géza 8. o. t. «Világosnál». Gyulai Páltól, szavalta Barta József 7. o. t. Szózat. Előadta az intézet dalosköre.

A II. kerületi felső kereskedelmi iskola ifjusági ünnepélyt rendezett, melynek műsorra a következő volt:

Az ifjusági daloskör a himnuszt énekelte. A megnyitó beszédet Péter János igazgató tartotta. Petőfi nemzeti dalát szavalta Nánassy Andor felső o. t. A papok szerepe a szabadságharczban, írta: Tejfalussy Ferencz felső o. t., felolvasta: Braun Ede f. o. t. Eljencsárdás, Riedley Kohnetól, előadta hegedűn Grill Gyula felső o. t., zongorán kísérte Ligeti Imre felső o. t. Dr. Nagy Lajos tanár ünnepi beszédet mondott. Branyiszközi győzelem, írta és szavalta: Tejfalussy Ferencz felső o. t. Szózat, énekelte; az ifjusági daloskör.

A református gimnázium disztermében délelőtt 80 órákor tolt le az ünnep- Először az ifjuság Szotyri Nagy Károly vezetése alatt énekelte a Himnuszt, azután ifj. Bene László 1. o. t. az 1848-iki márcziusi eseményeket ismertette, mire Lénárt Dezső 7. o. t. Petőfi Nemzeti dalát szavalta el. Justh János 7. o. t. Kossuth Lajos életének legmozgalmasabb éveiből idézett főemlékeket, majd Németh János 8. o. t. Lovelnek «Kossuth» cz. költeményét adta elő. A záróbeszédet Vámosy Mihály igazgató tartotta, kit az ifjuság és a közönség zajosan megéljeneztek. Az ünnep a Szózat eldalolásával véget ért.

A IV. ker. községi főrealiskola «Ifjusági önképzőkör» által 1897. évi márcz. 15-én délelőtt 10 órákor rendezett ünnepély műsora: Szózat, énekelte az ifjusági ének-kar. Ünnepi beszéd, mondta Kiss Gábor dr. tanár. Petőfi:

«Nemzeti dal», szavalta Pintér Gyula 7. o. t. Ábrányi K. «Rákóczi F. Rodostón». Melodráma, szövegét írta Várady A., szavalta Dittler Vilmos 8. o. t. zongorán kísérte Szuszky Károly 8. o. t. hegedűn kísérte Baumann Károly 8. o. t. Alkalmi beszéd, mondta Weltzl Károly 8. o. t. Huber K. «Ábránd», hegedűn előadta Grosz Andor 8. o. t. zongorán kísérte Vlaszaty Béla 8. o. t. Rákóczi-Beresényi Kurucz dal. Induló. Énekelte az ifjusági ének-kar.

A VII. kerületi (Barsay utcai) állami főgimnázium délelőtt 10 órákor tartotta márczius 15-iki ünnepélyét. Az ifjusági kör elnökének megnyitó beszéde után Löwy Antal 8. o. t. szavalta a «Talpra magyar»-t, majd Singer Ferencz alkalmi költeményét szavalták el. Az ének-kar néhány igen szép nepsdalt adott elő, végre a tanárelnök szép, buzdító záróbeszéde után távozott az ifjuság.

A VII-ik kerületi Kazinczy-utcai polgári fiúiskola szintén szépen megünnepelte márczius 15-ét. Az ünnepi beszédet dr. Wessely Ödön tanár mondta, aztán előadtak több régi magyar dalt, az insurgensek indulóját, Hertelendy, Rákóczi indulót, a Himnuszt, Szózatot. A növendékek szavaltak költeményeket Tompatól, Tóth Kálmántól, Ábrányi Emiltől. A megnyitó beszédet Lád Károly igazgató mondta s ugyanő zárta be az ünnepet, mely lelkes hangulatban folyt le.

A VIII. ker. polgári fiúiskolában Ullerich Gyula igazgató nyitotta meg az ünnepet, Hortobágyi Antal tanár alkalmi beszédet mondott, az intézet ifjusága pedig Erődi Ernő tanár vezetése alatt szebbnél szebb hazafias dalokat énekelt. Közben alkalmi költeményeket szavaltak. Az ünnepen nagyszámú közönség volt.

A IX. ker. felső kereskedelmi iskola tanári kara és ifjusága szép ünnepélyvel ülte meg márczius 15-ét. Fillingner Károly igazgató hazafias szép beszéddel nyitotta meg az ünnepet, a melyen a tanítványokon kívül a szülők is nagy számmal jelentek meg. A nap jelentőségét Palágyi Menyhért tanár méltatta. Az ifjusági daloskör Waldbauer József tanár karnagy vezetése mellett hazafias dalokat adott elő.

A IX. ker. polgári iskolában reggel kilencz-ór volt az ünnepély, a Ferenczváros polgárságának élénk részvétele mellett. Dr. Tolnay Lajos igazgató, az ismert író, történelmi visszaemlékezésekben gazdag beszédet mondott, mely nagy lelkesedést keltett. Igen tetszett a Böngérfi János tanár alkalmi beszéde. Ezután a növendékek szavaltak, majd az ének-kar a Kossuth-nótát és a Szózatot énekelte Waldbauer tanár vezetése alatt.

A vidéken.

Kolozsvárt, márczius 15-ike alkalmából délelőtt valamennyi tanintézetben ünnepélyek voltak. A főtérre ezerre menő közönség előtt az egyetemi ifjuság szép ünnepélye folyt le. A dalegyletek hazafias dalokat énekeltek. Czákó és Hökössy egyetemi hallgatók szavaltak. Pazurek egyetemi hallgató szónoklatot mondott.

A szegedi főgymn. márcz. 15-ét a következő tárgysorozattal ünnepelte meg. Hymnus. Zene-kiséréttel énekelte az önképzőköri ének-kar. Inczédy: Márczius 15-én. Szavalta Kiss Aladár 8. o. t. Volkmann: Solimán. Előadta az önképzőköri zenekar. Széchenyi hatása a nemzeti újjáalakulásra. Felolvasta Zimányi Gyula 8. o. t. Huber: Magyar király-induló. Zenekiséret mellett énekelte az önképzőköri ének-kar. Petőfi: Erdélyben. Szavalta Gönczi Elemér 7. o. t. 1848. márcz. 15-ének jelentősége. Felolvasta Thomaz Ernő 8. o. t. Népdalok, énekelte az önképzőköri ének-kar. Ábrányi: A magyar nyelv, szavalta Timina Zoltán 8. o. t. Rákóczy-induló.

A szabadkai főgymn. ifjusága márcz. 15-én tartotta meg diszünnepejét, melynek programja a következő volt: Hymnus énekelte az ifj. ének-kar. Talpra magyar. Szavalta Bokacsy I. 6. d. t. Márczius 15. Beszéd. Tartotta Haverda M. főgymn. igazgató ur. A magyar ifjakhoz. Szavalta Lövy B. 7. o. t. Szózat, énekelte az ifjusági ének-kar.

Nagyváradon a jogakadémia ifjusága délelőtt 11 órákor tartotta meg a hazafias ünnepélyt a következő műsorral: Elnöki megnyitó, tartotta Erdély Dénes. Szózat, énekelte a jogakadémia ifjusága. A nap méltatása, tartotta Krüger Aladar. «Márczius Idusa», írta és szavalta: Gara Ákos. Emlékbeszéd Nagy Sándor felett. Tartotta Flaskay Dezső. «Előre» Tóth Kálmántól, szavalta: Szkalák József. Emlékbeszéd Rulikovszki Kázmér felett, tartotta: Thury László. Nemzeti dal, szavalta: Lukács Ödön. Hymnus. Énekelte a jogakadémia ifjusága.

A kassai állami főrealiskola «Eötvös» önképzőköré fényesen ülte meg nemzeti nagy ünnepünket, márczius idusát. Kassa város összes szép hölgyei jelentek meg s emelték jelentőségüket az ünnepély fényét. Másfélóra hosszat tartott az ünnepesség. Görög Gyula tanárelnök ur üdvözlővén a diszes vendégkoszort, a diszgyűlést megnyitotta s lelkes szavakban méltatta a nagy napot.

A pécsi főgimnázium önképzőköré folyó hó 14-én tartott rendes gyűlésében ünnepelte kegyelettel és lelkesedéssel a nagy nemzeti

ünnepet a következő programmal: «Nemzet. dal» Petőfitől szavalta Kercse Gy. 8. o. t. «Ujjászületésünk nagy alakjairól» írta és felolvasta Grosch K. 7. o. t. «Névtelen hősök» ünnepi beszéd, tartotta Réder K. 8. o. t. «Petőfi sirja» elmélkedés felolvasta Rihmer Ö. 7. o. t. «Márczius 15.» Petőfitől szavalta Járányi J. 8. o. t. Végül főt. Inczédy Dénes igazgató ur intézett lelkes beszédet a szépszámmal összegyűlt ifjusághoz.

A győri magy. kir. állami főrealiskola f. hó 14-én d. u. 6 órákor kiválóan sikerült hazafias hangversenyt tartott a következő műsorral: Hymnus. Előadta az ifjusági ének-kar. Ünnepi beszéd. Tartotta Mihákovics F. 8. o. t. Talpra magyar! Irta Petőfi, zenéjét szerző Hubai, előadta az ifj. ének- és zenekar. Mars idusa, írta Szávay Gyula. Szavalta Gosztonyi D. 8. o. t. Bécsvárostól nyugotról keletre... Világosi fegyverletétel dala. Dalok a szabadságharczot megelőző, illetve követő évekből. Kiadta Káldy Gy., karra alkalmazta Kirehner E, előadta az ifj. ének-kar. Hazafiság és magyarság, írta Dalmady Győző, szav. Szávay Z. 1. o. t. Czigánydalok. Szerző Kletzer F. Gordonkán előadta Forstma. er R., zongorán kísérte Kirehner E. zenetanár. Kipfelhauser verseiből, írta Tóth Kálmán, szavalta Brauner V. 8. o. t. A játszó tábori nótája. A bécsi halálfejes legio dala. Dalok a szabadságharcz idejéből; az utóbbi eredeti német szöveggel Kiadta Káldy, karra alk. Kirehner. Előadta az ifj. ének-kar. Rákóczy Rodostóban. Melodráma Várad Antaltól. Zenéjét szerző id. Ábrányi Kornél, szav. Förstner T. 8. o. t., kísérték Forstmayer, Schlichter 7. o. t. és Gissy 7. o. t. Rákóczy induló. Előadta az ifj. ének- és zenekar.

A nagy-kikindai állami gimnázium márczius 15-én igen sikerült ünnepélyt tartott, melyen szép számú közönség jelent meg.

Maros-Vásárhelyen a polgárság ünnepélyén az iparos betegsegélyző-egylet dalkara énekelt. A «Talpra magyar»-t szavalta Török István 8. gimn. o. t. Alkalmi beszédet tartott Pap Sándor, ev. ref. leányiskolai igazgató. Játsszott a tűzoltó-egylet zenekara. Alkalmi költeményt szavalt Farkas Károly, 8. gimn. o. t. Török, Gálf, Horváth siremlékénél énekelt az iparos betegsegélyző-egylet dalkara. Alkalmi költeményt szavalt Bálint János iparos. Alkalmi beszédet tartott Sz. Szakács Peter ip. kam. titkár.

A nagy-kanisai róm. kath. főgimnázium gyakorló iskolája f. é. márczius 15-én d. e. fél 11 órákor, a főgimnázium nagytermében hazafias ünnepet rendezett.

A szombathelyi felső ker. iskola önképzőköre fényes diszgyűlést tartott márczius tizenötödikén csinos műsorral, mely igen jól sikerült. A közönség a termet zsufolásig megtöltötte és zajos tapsban részesítette a közreműködőket.

A szolnoki m. k. állami főgymnasiumban a műsor a következő volt: «Szózat». Előadta az ifjúsági énekhar. Ünnepi beszéd «Márczius 15-ére», tartotta Klévez Sándor 8. o. t. «Szolnok mellett» Bajzától, szavalta, Szentgyörgyi Géza 8. o. t. Czinner D. 8. o. t. alkalmi beszédet tartott, mely valóban az ünnepély legszebb pontja volt. Kubics Jakab 7. o. t. «Ikarus»-t szavalta, mely után az ifjúsági énekhar a «Honfidal-lal bezárta az ünnepélyt.

A bajai főgymn. «Tóth K.» köre hagyományos kegyelettel ünnepelte meg a szabadság nagy napjának ünnepét. F. hó 14. diszgyűlést tartott a következő tárgysorozattal: Elnöki ünnepi beszéd, mondta: Török Konstant, vezető-tanár ur. «Erdélyben» Petőfitől: előadta Tuczakovits J. 8. o. t. «Talpra magyar» Petőfitől, szavalta Steinfeld Ármin 6. o. t. «A hazáról» Petőfi, szavalta Emmerth Károly 5. o. t. «Márczius 15» Jakab Ödöntől, szavalta Schwartz Oszkár 6. o. t. «Első esküm» Petőfitől, szavalta Spitzer Zoltán 7. o. t. «Szülőföldemen» Petőfi. szavalta Hahn Dezső 8. o. t. «A fogoly lengyel» Csengerytől, szavalta Bruck Aurel 5. o. t. »A szabadságról» Kiss J. szavalta Kovács A. 7. oszt. tanuló.

A rozsnyói ág. h. evang. főgimnázium «Petőfi-köre» az intézet földiszített tornacsarnokában a következő műsorral ünnepelte márczius 15-ét, Rákóczi-induló, előadta a zenekar. Talpra magyar, szavalta Gundellingen József 8. o. t. Kossuth sírja, énekelte a dalkör. Alkalmi föl-olvasás, tartotta Havas Nándor 7. o. t. Koldus-ének Arany Jánostól. Szavalta Kovács Béla 7. o. t. Kurucz nóták, énekelte a dalkör. «Az agg őrmester» Bérangertől szavalta Czimmermann Rezső 8. o. t. Magyar dalok, játszotta a zenekar.

A sátoralja-ujhelyi róm. kath. főgimnázium által 1897 márcz. 15-én tartott ünnepély műsora a következő volt: Honvéd induló, előadta az ifj. zenekar. Beszéd, irta Bauer Lénárd, k. r. tanár, elmondta Kovács Endre, Rákóczy és magy. gályarabok éneke. Előadta az ifj. énekhar: Petőfi «Nemzeti dal», E. Füzesséry Géza 8. o. t. Magyar népdalok ifj. zenekar. Bihar kesergő. Hegedűn Deák Gyula 8. o. t. Pósa, «Dal a hazáról, Ambróczy 1. o. t. A kiált szava és Erdőben, az ifj. énekhar. Árpád síralma, szavalta Farkas Dezső 5. o. t. Hymnus énekhar. Rákóczy induló előadta a zenekar.

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Császár József. —

1. Számítási kérdés.

Melyik számból kell (a-b) és (a+b) mennyiségeket kivonni, hogy a két különbség viszonya egyenlő legyen a : b viszonyával?

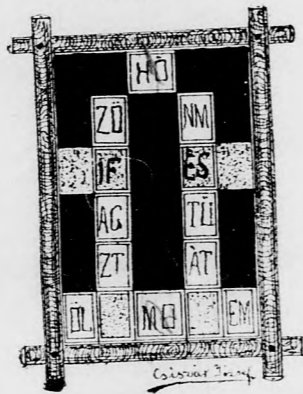
2. Földrajzi kérdés.

Melyik folyó az Kongó államban, melynek felső folyása Uelle-Makna nevet visel, a mely Kibi néven a Kék hegyekben ered s öt ágra szakadva, 19 km-nyi deltával hova ömlik?

3. Természetrizai kérdés.

Melyik növény az és melyik rendbe tartozik. melynek levele öt karélyu; gyümölcse kellemes savanykás ízű piros vagy fehér bogó?

Képrejtvény.

A 10-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:
Számítási kérdés: 12 nyelő volt.
Földrajzi kérdés: Waal.
Történelmi kérdés: Ziska János. Zsigmond ellen védte Prágát 1420-ban.

Természetrizai kérdés: A hosszú farku tobzoska (manis longicaudata); a foghjasok (edentata) rendjébe tartozik.

Képrejtvény: Varju Péter felvirágozta kalapomat.

Helyesen fejtették meg:

Kövesi Rudolf, Simon János, Csipke Pál, Schvarcz Izidor, Lupis Gyula, Márton J., Gyárfás Elemér, Varkonyi Rezső, Nagy László, Dudás György, Bándi Ignác, Csilcsér Ernő, Schulz Armin, Róth Ottó, Slákovits Gergely, Kohn Vilmos, Brichta Manó, Konecsny Béla, Costescu Mihály, Tóth Imre, Lindauer Ferencz, Mandel György, Konratovics Irén, Bauer Béla, Zoltvány Mihály, Rozenberg Dezső, Kármán József, Krausz Jenő, Tuboly Imre, Keresztes György, Tolnay István, Fleischman Pál, Nagy Béla, Sélley Kázmér, Farkas Aladár, Lederer Gyula, Bornemissza István, Weisz Jenő, Füg Dénes, Halasi Kálmán, Kiss Ernő, Simon Ernő, Goldner Samu, Waizenkorn Jakab, Székely Győző, Haerter Adám, Sáfár Elemér, Steiner Albert, Ádám Gyula, Kejzlár Gyula, Sauer Berthold, Bisicz György, Rosenfeld Richard, Stefanovics Gyula, Márton S.

A kitűzött könyvjutalmat Halasi Kálmán nyerte el Keszthelyen.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és
könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Soroksári-utca 31.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Teréz-közp. 23. sz.

KÉZIRATOKAT

nem adunk vissza.

Krónika.

Tavaszi. — A krétai bonyodalmak. — Kossuth gyász. — Sub auspiciis regis. — Géczy István és Dóczy Lajos. — A Telemi jutalom.

Márczius 21-én hivatalosan, már tudniillik a világrendszer saját külön Bud. Tud.-jának jelentése szerint, megkezdődött a tavasz. Jönnek a vándormadarak, jönnek a verőfényes napok és jönnek a «szezón»-költemények áradó hullámai. Magam is szeretném, ha ódai hév csapna föl lelkemben és merő jambusban szökellő, dactylusban lengedező sorokkal szánt-hatnám tele a papiros csábitó fehér mezejét. Csakhogy ez az ódai hevület csudálatos esőkönyösséggel késik. Ne kívánjanak kedves olvasóim furor poeticust az emberfiától, mikor prózai télkabát alatt kell szorokodnia és esernyővel kezében kell védekeznie a szitáló eső, meg a szélnek állhatatos ostroma ellen. Adtál Uram tavaszt, csakhogy egyelőre nincs benne köszönet! Locs pocs a földön és borus felhők az égen.

Borus felhők lustálkodnak Európa egén is és nem tudni, mely pillanatban nyílik meg méhük, hogy nem esőt, de — bombazáport szakajtsanak az emberek fejére. Kréta és Görögország! E nevektől viszhangos most a világ, ezeket hordja ajakán a közvélemény és a sajtó. A diákok is nagyra vannak a krétai bonyodalmakkal. Esményképek gyanánt állítják maguk elé ama francia és belga egyetemi polgárokat, kik elmentek harezolni a hellének mellett. — A kis-kerek-egyház mezőszalóki gimnázium padjain esupa kisebb kaliberű Byronok gunnyasztanak, általában pedig nagy garral azt hirdetik (kiváltkép a gyöngé tanuló): «Szeretjük a görögöket, de nem a görögöt! (értsd: görög grammatikát).

Ott hagytuk el, hogy a nagyhatalmak azon tanácskoztak, melyik félnek fogják pártját. Hát bizony ez a tanácskozás kissé nagyon sokáig tartott, a nagyhatalmak nehezen bírtak megegyezni s ama hír járta, hogy «koncert-jükből» hiányzik az «összhang». Ez alatt a görög felkelők vezére, Vasszos ezredes, 3000 főnyi csapatával diadalmasan nyomult előre és hatalmába kerítette jóformán az egész Kréta belsejét, míg a parti városokban európai tengerecsék örködték a rend fölött. Mennyire szükséges volt ez, mutatja ama körülmény, hogy Kaneában a török csendőrök hiányos fizetésük miatt föllázadtak és agyonlőtték saját ezredesüket. A hatalmak katonái csak nagy nehezen szoríthatták őket megadásra.

Az általános fölfordulás és zavargások közben végre létrejött a nagyhatalmak megegyezése. Márczius 2-án a nagykövetek jegyzéket adtak át a görög külügyminiszternek, melyben kijelentik, hogy Görögország jelen körülmények közt nem keblezheti be Krétát, hanem a sziget autonómiát fog kapni, a szultán védnöksége alatt. Egyben fölszólítják Görögországot, hogy hat nap lefolyása alatt vonja vissza csapatait, meg hajóit, különben semmi kénszertől nem riadnak vissza. — A kis Hellász azonban nem igeit meg a kemény ultimátumtól, sőt sarkára állott és a hat nap leteltével kibocsátotta viszonzólevelét, melyben a hajók és csapatok visszavonását lehetetlennek mondja. Kéri egyszersmind a nagyhatalmakat, engedjék meg Krétának az anyaországhoz esatolasát és bízzák e tekintetben a választást a szigetre,